

باشترین هاوړې بېدهنگ کتبه

[به کوردی]

الکتاب خیر جلیس
[باللغة الكوردية]

نوسینی : موحه مه د عبدالرحمن له تیف

الکاتب : محمد عبدالرحمن لطیف

پیداچونه وهی : پشتیوان سابیر عزیز

المراجعة : پشتیوان صابر عزیز

نوسینگی (ره بوه ی) هه ره وه زی بو بانگه واز و
وشیار کردنه وهی ره وهنده کان له شاری ریاز

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة
بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

باشترین هاورپی بیدهنگ کتیبه

و

هه لگرانی زانستی شه رعی و پهیره و کارانی سوننه ت

باشترین هاورپی و هاومه جلیسن

باشترین هاورپی بیدهنگ کتیبه

هه ندیک له دانایان و توپانه: (الکتابُ خیرُ جلیس) واته: کتیب باشترین هاومه جلیس و هاورپی یه.

مه به ستنیش به وشه ی (کتیب) لیره دا نه و کتیبه یه که زانستی به سوود و راست و ره سه نی له خو گرتیبیت ، زانستیک که سوودی دین و ژینی تیدا به رفه رار بیت ، ناشکراشه که (زانستی شه رعی) سه روه ری هه موو زانسته به سووده کانه و به خته وه ری ژین و دینی پیوه به نده.

پیناسه ی زانست :

1 - ئیمامی (محمد بن عبد الوهاب) فه رموویه تی : (العلم هو : معرفة الله ومعرفة نبيه محمد صلى الله عليه وسلم ومعرفة دين الإسلام بالأدلة) .

واته: زانست بریتی یه له: ناسینی خوا و ناسینی پیغه مبه ره که ی (محمد صلی الله علیه وسلم) و شاره زا بوونه له ناسینی ئیسلام به به لگه وه.

2 - وه پیشه وا (ابن القيم) فه رموویه تی : (العلمُ قال الله قال رسوله قال الصحابةُ (...)

واته: زانست بریتی یه له: فه رمووده ی خوا و فه رمووده ی پیغه مبه ر و فه رمووده ی صه حابه ...

3 - وه ئیمامی (الأوزاعي) فه رموویه تی : (العلمُ ما جاء عن أصحاب مُحَمَّد صلى الله عليه وسلم ، وما لم يجيء عن أصحاب مُحَمَّد صلى الله عليه وسلم فليس بعلم)

واته: زانست نه وه یه که له صه حابه کانی پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) هاتیبیت ، وه نه وه ی که له صه حابه کانی پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) نه هاتیبیت نه وا علم و زانست نی یه.

4 - وهنمامى (شافعى) فرموويه تى :

كُلُّ الْعُلُومِ سِوَى الْقُرْآنِ مَشْغَلَةٌ
إِلَّا الْحَدِيثَ وَإِلَّا الْفِقْهَ فِي
الدين

العلمُ ما كانَ فيهِ قالَ حدَّثنا
وما سِوى ذاكَ وَسِواسُ
الشياطين). .

واته: هه موو زانسته كان جگه له قورئان خو خهريك كردنه.. تنها فرمووده و
تيگه پشتن و شاره زابوون له دين نه بيت .

زانست نه وهيه كه تييدا بو تربت پيغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فرموويه تى و
جگه له ممش هه مووى وه سه وه سهى شه يتانه.

5 - وهنمامى (ابن حجر العسقلاني) فرموويه تى : (المُرَادُ بِالْعِلْمِ : الْعِلْمُ
الشرعي الذي يُفيد معرفةً ما يَجِبُ عَلَى الْمُكَلَّفِ مِنْ أَمْرِ دِينِهِ فِي عِبَادَاتِهِ وَمَعَامَلَاتِهِ
، وَالْعِلْمُ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَصِفَاتِهِ وَمَا يَجِبُ لَهُ مِنَ الْقِيَامِ بِأَمْرِهِ ، وَتَنْزِيهِهِ عَنِ النَّقَائِصِ ،
ومدارُ ذلكَ عَلَى التفسيرِ والفقهِ والحديثِ) " فتح الباري شرح صحيح البخاري " : (1 /
187) .

واته: مه به ست به زانست : زانستى شه رعى يه كه سودى شاره زابوونى
تيدا يه له وهى كه پيوسته له سه ر هه موو موسلمانى كه ئه رك له سه ر (ته كليف ليكراو)
له بوارى ثابنه كه يدا له په رسته نه كانى و له هه لس و كه وته كانيدا ، وه زانبارى ده ربارى
خوای گه وره و سيفه ته كانى و نه وهى كه پيوسته له سه رى له پيناوى نه ودا پيى
هه لبيست له فه رمانه كانى و پاك راگرتنى له كه م و كورى ، وه هه موو نه وان هه ش
راوه ستاون له سه ر : ته فسير و فقه و فرمووده.

هه لگرانى

زانستى شه رعى و په يره و كارانى سوننه ت

باشترين هاورى و هاومه جليسن

باشترين هاورى و هاومه جليس و برادر بو مروّف نه و كه سانه ن كه وا دوو شتيان
تيدا به دى ده كربت (زانستى به سوود و كردوهى چاك / العلمُ النافع والعملُ الصالح) ،
نه ممش تنها و تنها له (هه لگرانى زانستى شه رعى و په يره و كارانى سوننه ت) دا
نه وان هى كه حق و راستييه كان ده زانن و كرده وه شى پيده كه ن (يعلمون الحق ويعملون
به) ده بينينه وه.

خوای گه وره بوى ديارى و ده ست نيشان كردووين باشترين هاورى كين و به چيش
له گه ل نه واندا ده بين ، نه وپيش له م ثابته دايه كه تييدا فرموويه تى: [وَمَنْ يُطِغِ اللَّهَ

وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا [سوره النساء 69] .

واته: هر كه سينك گوڤرايه لى خوا و پيغه مبه ر بكات ئه وا له گه ل ئه و كه سانه دا ده بيت كه خوا نيعمه تى خوى پى به خشيوون له پيغه مبه ران و راستگوڤان و شه هيدان و پياوچاكان ، وه ئه وان هه ش باشتري هاورين .

له بهر گرنگى و بايه خى ئه م با به ته ده بينين خواى گه و ره فيرى كردووين كه وا له نوڤژه كانماندا به لايه نى كه مه وه روژانه حه قده (17) جار داواى ليكه ين هيدا به تمان بدات و رينمايي مان بكات بو سه ر ريگاى ئه وان هى نيعمه تى خوى پى به خشيون كه باشتري هاورين :

[اهدينا الصراط المستقيم * صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين] [سوره الفاتحه 6-7] .

واته: خوايه رينمايي مان بكه بو سه ر ريگاى راست .. ريگاى ئه وان هى كه نيعمه تى خوت پى به خشيون ، نه ك ئه وان هى كه لپيان تووره بو بيت و نه ك ئه وان هه ش كه گو مراه بوون .(1)

هوى تووره بوونى خوا له جووله كه كان ده گه رينه وه بو ئه وهى كه ئه وان زانستيان پى بوو به لام كرده وه يان پى نه ده كرد !

وه هوى گو مراه بوونى گا و ره كانيش ده گه رينه وه بو ئه وهى كه ئه وان كرده وه يان ده كرد به لام به بى زانست !

به لام ئه وان هى كه خوا نيعمه تى خوى پى به خشيون له (پيغه مبه ران و راستگوڤان و شه هيدان و پياوچاكان) زانستى به سووديان پى بووه و له هه مان كاتدا كرده وهى چاكيشيان كردووه به و زانسته به سووده ، بو به خواى گه و ره ئه و ريزه لى ناون و فه رمانى به ئيمه ش كردووه كه داواى ليكه ين رينمايي مان بكات بو سه ر ريگا راسته كه لى ئه وان بو ئه وهى بين به هاورينى ئه وان له دونيا و قيامه تدا .

* به كيك له پيشه وايانى سه له ف (ابن شوذب) ره حمه تى خواى ليبت فه رموويه تى : (إِنَّ مِنْ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَى الشَّابِّ إِذَا نَسَكَ أَنْ يُؤَاحِيَ صَاحِبَ السُّنَّةِ يَحْمَلُهُ عَلَيْهَا) شرح أصول السنة للالكائي رقم : (31) .

واته: به راستى هه نديك له نيعمه ته كانى خوا به سه ر گه نجه وه له كاتيكا پيده گان ئه وه يه كه براده رينى كه سينك له هه لگرانى سوننه ت بكات بو ئه وهى په روه رده لى بكات له سه رى .

* به كيكى تر له پيشه وايانى سه له ف (ايوب السخيتيانى) ره حمه تى خواى ليبت فه رموويه تى : (إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْحَدَثِ وَالْأَعْجَمِيِّ أَنْ يُوقِّعَهُمَا اللَّهُ لِلْعَالِمِ بِالسُّنَّةِ) شرح أصول السنة للالكائي رقم : (30) .

واته: به راستی به ختنه‌وهری گهنج و که سینگ که زمانی عه‌ره‌بی نه‌زانیّت له‌وه‌دایه‌که‌خوا زانایه‌کی شاره‌زا به‌سوننه‌تی بو ریکبخت که تیبیگه‌یه‌نیّت و په‌روه‌ده‌ی بکات له‌سه‌ری .

له‌مه‌وه‌بوّمان روون و ناشکرا ده‌یّت که‌وا هاوری‌یه‌تی کردنی شاره‌زایان به‌سوننه‌تی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) و شوینکه‌وتوانی نه‌وانه‌ی که‌به‌رده‌وام داکوکی ده‌که‌ن له‌زیندوو کردنه‌وه‌و په‌یره‌و کردنی سوننه‌ته‌کان کاریگه‌ری به‌رچاویان هه‌په‌له‌سه‌ر ژیان و داهاتووی لاوان بو‌یه‌زانایانی پیشین زور بایه‌خیان پی داوه‌و جه‌ختیان له‌سه‌ر کردوو‌ته‌وه‌، چونکه‌به‌هاوشیوه‌ی نه‌م جوّره‌هاوری‌یه‌تی و براده‌ری‌یه‌ته‌خوای گه‌وره‌گومرایان رزگار ده‌کات و هیدایه‌تی لاریبووان ده‌دات بو سه‌ر رینگای راست که‌بریتی په‌له‌زانستی به‌سوود و کرده‌وه‌ی چاک .

زانستی به‌سوود و کرده‌وه‌ی چاک

په‌یامی پیغه‌مبه‌رمانه (صلی الله علیه وسلم)

خوای په‌روه‌ردگار فه‌رموویه‌تی : [هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ] [سوره‌التوبة 33 ، وسورة‌الصف : 9] .

هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی : [هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَىٰ الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا] [سورة‌الفتح : 28]

واته: خوای په‌روه‌ردگار پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ناردوو‌به‌(رینمایي) و (دین داری راسته‌قینه) بو نه‌وه‌ی دینه‌که‌ی سه‌رکه‌ویت به‌سه‌ر هه‌موو دین و ئاینه‌کانی تردا نه‌گه‌ر چی موشربک و هاوه‌ل بریاده‌ره‌کانیش پینان ناخوش بیت ، وه‌خواش به‌سه‌بیت به‌شاهید .

ئیمامی (ابن کثیر) فه‌رموویه‌تی : (فَالْهُدَىٰ هُوَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ، وَدِينُ الْحَقِّ هُوَ الْعَمَلُ الصَّالِحُ) تفسیر ابن کثیر : (4 / 171) . (*)

واته: (رینمایي) بریتی په‌له: زانستی به‌سوود (العلم النافع) ... (دین داری راسته‌قینه‌ش) بریتی په‌له‌کرده‌وه‌ی چاکه‌(العمل الصالح) .

هه‌روه‌ها فه‌رموویه‌تی : (فَالْهُدَىٰ هُوَ مَا جَاءَ بِهِ مِنَ الْإِخْبَارَاتِ الصَّادِقَةِ وَالْإِيمَانِ الصَّحِيحِ وَالْعِلْمِ النَّافِعِ ، وَدِينُ الْحَقِّ هُوَ الْأَعْمَالُ الصَّالِحَةُ الصَّحِيحَةُ النَّافِعَةُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) تفسیر ابن کثیر : (4 / 204) عند تفسیر الآیة (28) من سورة‌الفتح .

واته: (الهُدَىٰ / رینمایي) بریتی په‌له‌وه‌ی که‌پیغه‌مبه‌ر صلی الله علیه وسلم پیی هاتوو: له‌هه‌واله‌راسته‌کان و باوه‌ری دروست و زانستی به‌سوود ، (وَ دِينُ الْحَقِّ / دین داری حق و راسته‌قینه) بریتی په‌له‌کرده‌وه‌چاک و راست و به‌سووده‌کان له‌دونیا و دواروژدا .

وههروهها فهرموويهتى : (هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ أَيَّ بِالْعِلْمِ
النافع والعمل الصالح ، فَإِنَّ الشَّرِيْعَةَ تَشْتَمِلُ عَلَىٰ شَيْئَيْنِ : عِلْمٌ وَعَمَلٌ ، فالعلم
الشرعي صحيح .. والعمل الشرعي مقبول) تفسير ابن كثير : (4 / 204) عند تفسير
الآية (28) من سورة الفتح .

واته: مه بهست به(الْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ) بریتی یه له زانستی به سود و کرده وهی
چاک ، چونکه شه ربیعه تی ئیسلام دوو شتی له خو گرتوو: زانست و کرده وه، جا
زانستی شه رعی راسته .. وه ته نهها کرده وهی شه رعیش وهرده گرت .

* شیخ (عبد الرحمن السعدی) ره حمه تی خوی لیبت فهرموويه تی : (صُحْبَةُ
الأخيار : توجب العلوم النافعة ، والأخلاق الفاضلة ، والأعمال الصالحة ، وصحبة الأشرار
تحرم من ذلك أجمع) بهجة قلوب الأبرار ص : (226) . واته: هاوربیه تی کردنی
چاکه کاران : زانسته به سووده کان و رهوشته جوانه کان و کرداره چاکه کان مسوگه ده کات
، وه هاوربیه تی کردنی خراپه کاران له هه موو ئه وانه بی بهش و مه حرومت ده کات .

ئهم بابه ته بریتی یه له پاشکوی کتییی

(له گهل کیدا داده نیشیت و هاوربیه تی کی ده کهیت ؟)

=====

(1) پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموويه تی : ((المغضوب علیهم
اليهود والضالين النصارى)) [سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (3263)] . واته: ئه وانه ی
که خوا لیبان توره بووه بریتین له جووله که، وه نه نوانه ی که گومرا بوون بریتین له گاوره کان .

(*) سوذیک : ئیمامی (ابن کثیر) له ته فسیری ئهم ئایه ته دا : [يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ
وَأَلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ] [سورة الأحقاف 30] فهرموويه تی : [يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ]
له بیروباوه و هه واله کاندا ، [وَأَلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ] له کرداره کاندا ، چونکه قورئان دوو
شتی تیدایه: هه واله و داواکاری ، جا هه واله کانی راستن و داواکاریه کانیشی
دادپه روه رانه ن ، هه روهک چوئن خوی گوره فهرموويه تی : [وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا]
، وهه روهها فهرموويه تی : [هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ] فالْهُدَىٰ هو
العلم النافع ، وَدِينِ الْحَقِّ هو العمل الصالح ، بهه مان شیوه جنوکه کانیش ووتیان
: [يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ] واته: رینمایى ده کات بو حقی (له بیروباوه ردا / فی الاعتقادات) ،
[وَأَلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ] واته: رینمایى ده کات بو ریگای راست (له کرداره کاندا / فی
العمليات).

